

Бектош (Нарзулло Ҳайдарий)нинг кимлиги, унинг ҳаёти ва бой мероси ҳам, фожиа тақдирини ҳам бугун кўпчиликам маълум эмас.

Гулзорларда гуллар шоҳига кўниб Кувонишиб, суюниб турган булбуллар, Нега бирдан йўқ бўлдингиз, қочдингиз?

Чаманларни турли-турли тус билан Безантириб, қулиб турган чечаклар, Нега бугун тугандингиз, битдингиз?

Ҳа, воқеан, муруватсиз киши келиб, Аччи билан ёпрогингиз сўлдирди Ҳам даҳшатли совуқ елин сқдириб, Тухтатмади, барчангизни қувдирди.

Нарзулло 1918 йили Самарқанд таълим-тарбия техникумига ўқишга киради. Бироқ 1919 йили ўлкада миллий-оозодлик ҳаракати кўчаиб кетган, Нарзулло бу ҳаракатга қатнашади.

КАЖРАВ ФАЛАК

Ўқир экан, тасаввуф ва сўфийлик адабиётига гўят қизиқди ва 1921 йилдан Бектош таҳсилчи билан ижод қила бошлади.

Бектош Бокуда ўқини тугатган Тошкентга келади. У ўша йиллари матбуот ишлари га раҳбарлик қилаётган Ашурвали Зоҳирий йўланмаси асосида "Зарафшон" вилоят га-зетасига адабий бўлим мудирини қилиб тайинланади.

Бектош мунтазам равишда "Зарафшон"нинг ҳажвий бўлимида, "Машраб" ва "Биғиз" журналларида Шашлардор, Шўтқари, Даққи Юнус, Чўғулқўжа таҳаллуслари билан ўқирди.

У гоёт қизиқиб, тезабон ҳажвуйи шоир ва журналист эди. Унинг ёзганлари аввало масаланинг моҳиятини чуқур ёритиши ва ҳақурилиги билан диққатни тортарди.

Бу даврда ҳаётда юз берган муҳим ижтимоий-сўсий воқеалар Бектошнинг гражданлик лирикасида ўз бадиий ифодасини топди.

Жумладан, Туркистон Мухториятининг қонга ботирлиги бутун халқни ларзага солган эди. Барча ор-номусли аждодларимиз, жумладан, Бектош ҳам босқинчиларга қарши курашга отланади.

Бектош "Муруватсиз киши" ("Зарафшон", 1922, 2 ноябр) шеърини Мухториятни ёқими ёз фаслига, у тўфайли вужудга келган оозод Ватанини ям-яшил боғу ўрмонга, шохларига булбуллар сайраган гулзорга, мустамлакчи шуро давлатини эса ўқимсиз қаҳратон қишга ўшатади ва ўзбекида унга нисбатан газаб-нафрат уйғотади.

Ўз фаслида кўм-кўк бўлиб кўкариб, Ўрмонларда яшаб турган оточлар На сабадан сарғайдингиз, сўлдингиз?

Мухториятнинг мағлубияти унинг мафкурчиларини янада бирдам ва баҳамжиҳат бўлишга ундади. Бу ҳақда Ж.Бектошева бундай ҳикоя қилганди: "Бизнинг шаҳар ва боғ ҳовлимизга Фитрат, Чўлпон, Абдулла Қодирий, Ҳожи Муин, Ваҳуд Маҳмуд каби ёши катталар, кейинчалик Пайров Сулаймон, Раҳим Ҳошим, Диёрй, Дехотий каби ёшлар тез-тез келиб туришарди: 3-4 яшар эдим, Эшигимиз тақиллаганда, мен Файзулло акамдан олдин чопардим ва келган кишининг кимлигини дадамга ташқи белгиларига қараб билдирар эдим.

Маслақдошлар ўз асарларида ватандошларини умидсизланмай, дадил ҳаракат қилишга даъват этардилар. Бектош "Айриликда" ("Маориф ва ўқитгувчи", 1926, 1(13)-сон) шеърини эркин ҳаётини чиройли вафодор ёр қиёфасида гавдалантириб, унинг фироқини даҳшатли совуқ келгани билан маънаводлар чекканини ёзади.

Бектош "Сайрасин" (1926) шеърини маз-суда сўзламоқчимиз. Фўлом Зафарий биринчи марта 1932 йил ёзида ақилликлибий фойлият олиб борганлиқда айбланиб, Жанубий Сибирга жазо муддатини ўташ учун 3 йилга юборилган.

Миллий театр санъатимиз намояндаларидан бирининг бундай хотира сўзлари бор: "Бир кун Маъсума Қориева мени "Коллизей" театрига олиб борди... Мен ўша кун Фўлом Зафарийнинг "Халима" номли мусикили драмасини томоша қилдим-у юрагимга ўт тушиб қолди".

Бектош 1927 йили Самарқанд давлат педагогика академиясида лекциялар ўқийди. 1930 йили пойтахт Самарқанддан Тошкентга кўчди. Бектош фаолиятини Тошкентда давом эттиради. Тожикистон мухтор жумҳурияти Ўзбекистон таркибидан мустақил республика бўлиб чиққан, ёш давлатни мустақиллик билан таъминлаш мақсадида бир гуруҳ олимлар сафидида Бектош ҳам у ерга сафарбар қилинади.

1933 йилдан Сталин киргин-қатағони кўчди. Биринчи қаторда Бектош нишонга олинди. Додожон Ражабийнинг "Эгилган осмон" ("Адабиёт ва санъат" газетаси, Душанба, 1990 йил, 1 феврал) мақоласида айтилишича, ҳозиргача кимлиги номаълум бўлган Соқидов "Марксист, болшевик, қизил пролетар адаби" (1933) мақоласида "буржуа миллатчиси" Бектош "Адабиёт крестоматияси" да Лоҳутиини "идеалист... сўфий шоир" деб қоралайди.

1933 йили босилган бир мақолада Тожикистон педагогика институтини "олиймақом шовинистлар... Бектош ақилликлибий миллатчи сифатида қораланади. "Махаллий миллатчи ва собиқ босмачи" Бектош "С.Айний" китобида вахшати амирлик замонида етишган босмачи Иброҳимбекни инкилобчи, халқ қаҳрамини қилиб кўрсатган, дея танқид қилинади.

Бектош билан бирга ишлаган ёки бир пиёла чай ичганлар ҳам "Бектошчилар", "ақсилликчиликчилар", "халқ душманлари", "Ватан хончилари" каби мўдхш тамгалар билан қораланади.

Бектош қиска, бироқ сермазмун, ибратли ҳаёт кечирди ва бой маънавий мерос қолдирди. Унинг жўшқин ҳаёти ва мероси теран ўрганилса, порлоқ хотираси абадийлаштирилса, айна муддао бўлур эди.

Мухаммадҷон МАҲМУД

Жафокаш халқимиз асрлар давомида не-не оғир синовлар, машаққатли кунларни кўрмади. Ўз озодлиги, эркинлиги, тинч ҳаёти йўлида курашиб, беҳисоб қурбонлар берган ота-боболаримиз жасорати тарихий хотирамиздан ҳеч қачон ўчмайди.

Халима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Ўзбекистон халқ шоири

ҲАҲТ ҚҲҲ КЕЛМОҚДА... Узонлар қўзғалиб сафга туради, Удириб бўлмас у қўзғолонларни. Биз бундан кўнраб сўзларни қўйиб...

"ҲАЛИМА"НИНГ МУАЛЛИФИ

нинг намунаси бўлиши шубҳасиз. Негаки, Фўлом Зафарий совет давлатининг миллий сиёсатидан қанчалик норози бўлмасин, у даставвал ижод киши эди.

топган. Унинг айтишига кўра, бу тошларнинг ҳар бири 40-50 қаратли, шакл-шамойили эса қатпар тухумдек бўлган.

Фўлом Зафарий 1899 йили Тошкент шаҳрининг Зарқайнар маҳалласида дунёга келди. Айрим манбаларда унинг эски мактаб ва Кўчалдош мадрасасидан ташқари, хусусий рус мактабиди ҳам таҳсил қўрганлиги ҳақида маълумот бор.

Мадқикойи азборой

Ўзбек адабиёти тарихида Мак-суд Шайхзода қолдирган илмий ва адабий мерос ўз кимматини йўқотган эмас.

Кирмагандур отамнинг тушига ҳатто! Бир давлатки...

Шу ерда ахлоли танг бўлса ҳам, тушқунликка берилмай Ватан келажаги тўғрисида ёлғиз қолиб ўйлаётган Жалолоиддиннинг ўйлари уни ўлдиршига шайланган сотқин — Яроқбекнинг келганлигини маълум қилиш учун

Драмасига нисбатан муносабат биров юмшган 80-йиллари нашр қилинган адибнинг "Дунё боқий" сайланмаси, шунигиндек, "Ёшлик" журналининг 1987 йил 6-7-сонларида асар қайта эълон қилинган бўлса-да, унда биз келтирган парча (Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейи. М.Шайхзода архиви, 193-рақамли кўлемза) — муаллиф айтмоқчи бўлган энг асосий сўзлар тушириб қол-

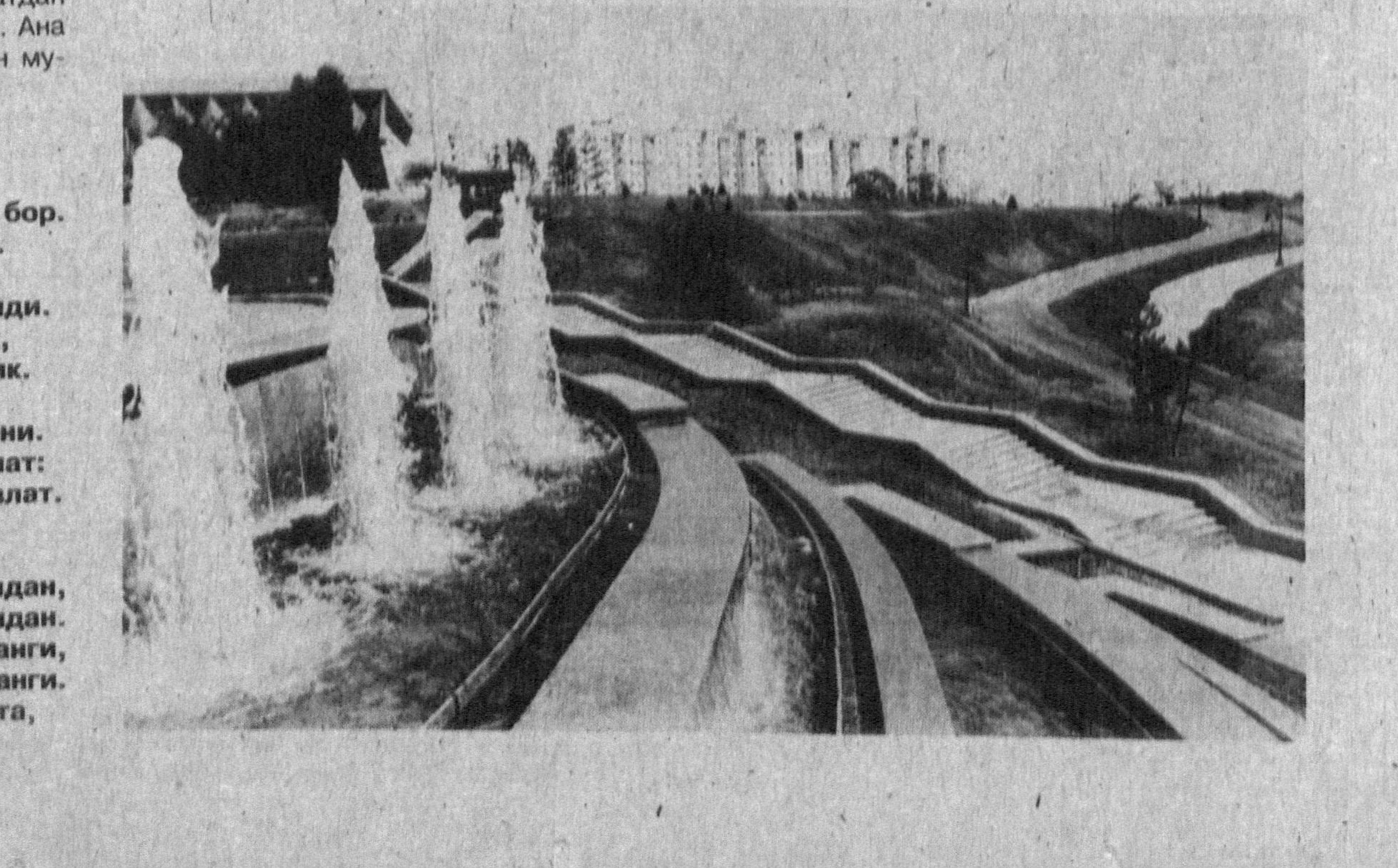
АДИБ ОРЗУСИ

кирган махрамининг кўриниши билан узилиб қолади. Шундан кейин, Жалолоиддини ўлдирмоқчи бўлиб ташланган Яроқбекни унинг фитналаридан хабардор дарवेश чол ўлдирди ва қилган яхшилиги эвазига ҳеч нарса таламай қочиб кетди. Асардаги воқеалар ривожи томошабинини бутунлай ўзига ром қилиб, энг юқори чўққига кўтарилаётган ана шу ўринда унинг ўзига — Ватан озодлиги гоёси баралла айтилиб, бу гоёни амалга ошириш учун жон чекаётган Жалолоиддиннинг кўксига ҳар лаҳзада ханжар санчишга шай турган Яроқбек сингари хонларнинг қилмишлари ҳамда Ватан фидойилари кўксига қадалаётган ханжарга ўзини қалқон этишга шай турган "дарवेश чол" сингари софидил кишиларнинг жасорати кўшилиб асарга ўзгача руҳ бағишлаган. Асардаги баъзан пинҳон, баъзан очикчасига айтилаётган даъватлар ўша давр китобхонини ўйлантирмай қўймас эди, албатта. Мустабид тузумнинг энг кутурган даврида бундай гоёни ўртага ташлашнинг ўзи катта бир жасорат бўлган. Шу сабабли ҳам адиб ва унинг асарини таъкибга учраган, саҳнадан олиб ташланган.

дирилган, "давр талаби"га мослаштирилган. Адибнинг ЎзРФА Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейида сақланаётган архивида "Жалолоиддин Мангуберди" драмасининг бир неча кўлемза нусхаси сақланмоқда. Кўлемзаларни кўздан кечирганимизда, муаллиф ўйлаган ўй-орзуларни юзага чиқариш учун олиб берган машаққатли мейнарт кўз олдимизга келгандек бўлади.

Архив фондидаги 193-рақамли кўлемза эътиборга лойик. Унинг кўплаб жойларига муаллиф томонидан тузатишлар киритилган. Масалан: кўлемзанинг биринчи сифтасига "Максуд Шайхзода. Жалолоиддин Мангуберди. Тўрт пардали тарихий фожиа. 1944 йил" деган сўзлар ёзилган бўлиб, кейинчалик "тўрт"нинг устига қаламда чизилиб, "беш" ёзилган. Бунга кўра, адибда асар ҳажминини яна ҳам каттарок, воқеалар қамровини яна ҳам кенгрок қилиш нияти бўлган, деган ҳулосага келиш мумкин.

Жалолоиддин ЖўРАЕВ, ЎзРФА Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейи илмий ходими

Давоми. Боши 3-бетда

...оши мисқол тоши била бўлғай (ҳар ишнинг сабаби бор). Агар гоҳи, заиф (камина) хотири шарбат (шароб деб тушунасиз) майли қилғай, ул дағи бу тош тарозиси била тортилай... Шундан сўнг у: "...киши қўлдамайин (қўлини тираб) ердин қўпариде кўп озор бўлғай-у, асо мадади бўлмағунча, ердин қадам кўгай-моғи душвор" (яъни, бу дори-дармон ўрнида) деб тушутирса ҳамки, унинг ҳали майга бироз рағбати бўлгани сезилади.
МУҲАББАТ ҳам уни **ҲАЛИ** тарқ этмаган:
Демакким, бўлдуғ қари-ю,
Ўтди даври ишқим,
То тириқдурман, менга
ишқу муҳаббат чоғидур...
Шунинг баробарида, умри поёнига етаётганини ҳис этиб, у безовталанган. Ҳажга боришни ёки бошқа бир шаклдами, Антик Фирра келган.
ЧОРАИ КОР истабон **бечоралик** **қўнғум тилар.**
ХОНУМОН ТАРКИН қўнғум, **оворалик** **қўнғум тилар...**
Бу — УЗЛАТ, демак!
"Ёзуқ сипохи" — гуноҳ лашкари!
Шу қунлар Навоий Ҳаётида Бор Гуноҳ ва Савобни ажрим қилишга уринади.
У ҳақда ўйлаётиб, неғадир отамни эсладим.
Падари бузрукворнинг ёшлари тўқсондан ўтган эди.
Соқоллари, қош-киприкларигача оппоқ оқарган, ҳеч муболагасиз, фариштага ўшаб

БУЮК ФАРРОШ

қолган эдилар.
Лекин баъзан уйга борганимда, йиғлаб ўтирганларини кўрадим.
— Нима бўлди, дада?
— Гуноҳим кўп, болам. Қўрқаман.
У пайтда мен иймонли инсоннинг ўлимдан йўқ, ўлим эмас, ОХИРАТда жавоб борлигидан кўрқганини тасаввур қилолмас эдим. Бу менга кексаликдаги инқиқлик туюлиб, асабийлашардим:
— Эй, дада! Сизда гуноҳ нима қилади?!
— Сен билмайсан, болам. Гуноҳим кўп.
Мен отамнинг ҳаётини ҳар ҳолда билгандек эдим. Ёшлик пайтлари мадрасада ўқиб, мударрис бўлган. Тўнтаридан кейин, маълум муддат заргарлик қилган. Бу касб таъзда ўзиники эмаслигини сезиб, мисгарлик-ректаргарликни ўрганган. Тўрт-беш йил қишлоқда яшаб, экин эккан. Асалари боққан. Шаҳарга қайтиб, уруш йиллари бекатда юк-ташиган.
Чироқ кўтариб юрган. У — уламо бир киши — оддий ишни бажариб, оддий яшашни ор деб тушунмаган! Умри сўнгида гузар масжидида имом эди. Умуман, бутун ҳаёти тоат-ибодат билан ўтган эди.
Отамни яхши кўрадим. Мен учун у тўғрилик, ҳалоллик, поклик тимсоли эди. Шу босидан, унинг боладай йиғлаб ўтиришидан ажабланар ва қандайдир саросималанардим. Худо кечирсин, баъзан унинг катта бир гуноҳи бор-у, Алишер — иродали, кучли бир инсон, кексая бошлаганида, махзун тортган эди.
"Туфулят авониким, етти-саккиз ёшдин йиғирма ёшқача чинаса бўлғайки, умр фусулининг навбахори ва ҳаёт гулшанининг шуқуфаву гулузоридур..."

Шабоб замонаким, йигирмадин ўттуз бешгача деса бўлғайки, ҳам бу — фусулнинг ёзидурким, йиғитлиқ чашмасорининг ҳаётбахшлигининг оғозидур...
Ва қўллат айёмиким, ўттуз бешдин қирқ бешгача дегунча қиёс қилса бўлғайки, бу — фусулнинг хазонрезидурким, тириклик боғининг баргрезининг нишонидур...
Ва қирқ бешдин олтими яқингачамки тийин қилса бўлғайки, бу — фусулнинг қишидурким, кишининг ҳам (этик) қад била адам (у дунё) йўлига қариб, замон аҳли била хайрбод қилишидур...
Уша замонларда ҳам тўқсон, юзга қирган кишилар бор эди. Мисол — Лутғий.
Бирок Навоий аввалдан ўйланган, ўлчовли тарзда ҳаёт кечирганидек, ўз ўлими пайтини ҳам аниқ сезади ва "хайрбод қилиш" вақтини "олтими яқингача" деб белгилайди.
У ҳақим каби ўз қурби-қудрати қандайлигиндан келиб чиқди. Яъни, отга қараб, араванинг қаергача боришини айтади.
Унинг шу даврда хасталиқни таъкидлаб, УЗЛАТНИ истанинга сабаб бор:
ҲОЛАТИМ ХАЛҚ АНГЛАСАМ. Ё Раб,
Сен-ўқ раҳи айлағил,
Чун ФАМЕ БЕРДИНГИ,
айтурдин тилим лол...
Бу, ФАМЕ — бир томондан, ҳаётни севган Инсоннинг андуҳи бўлса, иккинчи томондан, буни
ЁЗУҚ СИПОҲИ ДЭБ
билишга мажбуримиз.
Алишер Шу Қунлар **ГУНОҲ ЛАШКАРИНИ** бор-бутун бўйи билан тасаввур қилади.

РАҚС — ДИЛ ИЗҲОРИ

Саксонинчи йилларда ўзбек рақс санъатида янги бир ном ярқ этиб кўзга ташланди: Муаззам Фодурова. Ва бу ном шундан сўнг тез-тез матбуотда, катта давраларда тилга олинган бўлди. Сабаби, Муаззам рақс санъатимизга ўзига хос йўл, ўзига хос услуб, билан кириб келди. Унинг рақсларида, қўл-оёқ ҳаракатларида, юз ифодаларида фақат Муаззамгагина хос жозоба, милоҳат, нафосат бор эди. Зеро, рақсга муҳаббат унга жон билан, қон билан бирга сингганди. Хали жамалак сочли кизалоқ чоғларидаёқ радио, телевидение орқали таралган мусиқаларга ўзича тебраниб, аллақандай ҳаракатларга жўр бўлиб кетарди. "Очиги, - дея эслайди уша вақтлари Муаззам, - у пайтларда ҳали мусиқа нима, рақс нималигини яхши тушунмасдим. Аммо қаердадир янраган бирор оҳанг мени ўзига тортаверарди. Шунинг учун ҳам мактабда ўқиб юрганимда рақс тўғрагидан бери келмасдим."

Чиррашув

азалдан улуг санъаткорларни воёга етказиб келган Фарғонада тугилиб, воёга етган. Унинг рақсини ўша ерда ўтказилган тadbирлардан бирида кўрган балетмейстер Шокир Аҳмедов Тошкентдаги Миллий рақс ва хореография мактабида ўқини машаққат беради. Шундай қилиб, М.Фодурова Тошкентда таҳсил олиб, иш фаолиятини "Лазги" ансамблида раққосликдан бошлайди. Дастлаб оммавий рақсларда иштирок этиб юрган Муаззам кейинчалик бир неча яққа рақслар яратишга муваффақ бўлади. Айниқса, доира жўрлигидаги рақслари, "Висол", "Қўлобча рақс" номлари санъат мухлислари томонидан яхши кутиб олинди. Хонандалар Шерали Жураев, Гуломжон Ёқубов, Ортиқ Отажонов кўшиқларига тушган рақслари Муаззамни эл орасида машҳур қилиб юрди. Халқимизнинг севимли санъаткорларидан бири Фидё Бойтоев билан ҳамкорлик раққоса ижодида бир-биридан гўзал, бетақорр сахифаларнинг очилишига омили бўлди. Бу ҳақда Муаззамнинг ўзи шундай дейди:
— Фидё Бойтоевнинг кўшиқларида сўз ва мусиқа уйғунлиги бор. Агар сўз ҳам, мусиқа ҳам раққосага бирдек яхши таъсир кўрсатса, илҳом қуюлиб келавиради. Хонанданинг ижро маҳорати юёқак даражада бўлса, раққосанинг омади қулиб боққани шу.

Фидё Диёр

Муаззам бу сўзларини яқинда "Халқлар дўстлиги" саройида Юлдаш Усмоновнинг "Санамгина" кўшиғига рақсга тушаётиб яна бир бор исботлади. Рақсини томоша қилаётиб Муаззамнинг маҳоратига, раққоғай ҳарорат, шўнқинликка қойил қолдим. Маҳоратнинг санъат даражасига кўтарилгани шу бўлса керак.

— Рақсинг жозибдорлиги, таъсирчанлиги ёшга ҳам боғлиқ, — дейди Муаззам. — Йиллар ўтгани сайин таъриба ортаркан, ҳаётда бошиндан ўтган нарсалар рақсингга ҳам акс этаркан. Мана шу "Санамгина" кўшиғи давомиде хонанда иккимиз бир-биримиздан илҳом олдик. Ҳар бир концертда ижро сайқал топиб, тобора яхши бўлиб боравердик. Яна бир нарсага амин бўлдимки, муваффақият қўпинча қутлимганда келар экан. "Санамгина" бунинг ёрқин мисоли.

Эҳтимол, Муаззам ҳақдир, муваффақият қутилмаганда келар. Лекин, барибир, у хамиша санъаткор билан ёнма-ён юради. Фақат санъаткор ўз ижодида борлигини чинакамага ҳавас қилиб юргангадек унинг муваффақият йўли сари сўқмоқлар очилганди. Йиллар ўтди бу сўқмоқлар Муаззамнинг рақсининг оидин йўлига олиб чиқди. Энди бугун унинг рақсларига қўлиб ёш раққосалар ҳавас қилаётган бўлсалар ажабмас.

М.Фодурова бугун тажрибали раққоса сифатида бу санъат тури ҳақнда шундай дейди:
— Бир қарашда рақсга тушиш ниҳоятда оддий туюлиши мумкин. Рост-да, ҳамма рақсларда бир хил ҳаракат, ўзгача бўлман деб бошингиз билан юрмайсиз-ку, ахир. Лекин ҳамма гап ана шу гўё бир хилдек ҳаракатларни алоҳида, фақат ўзигагина хос тарзда бажаришда қолган.
— Раққоса учун асосийни нима ўзи? — дея сўраймиз Муаззамдан.
— Қўнқилик раққоса чироили, келишган, балеанд бўйли бўлиши керак, деб ўйлайди. Мен эса асосийни юрак, дейман. Раққоса юракга ёниб туриши, матини, мусиқани юракдан қилиб қилиб ўйнаши, томошабинга завқ бахш эта билиши керак.
— Рақс сўзасиз санъат бўлгани билан, фикр ифодачиси. Ҳар бир раққоса рақсини ўз тафаккуридан келиб чиқиб "сўзлатади". Муаззам саҳнага чиққанда эса рақсини "гаптириши" у ёқда турсин, сайратиб юбаради, томошабинни ўзига ром этади, ҳар бир ҳаракатига ишонтира олади. Унинг рақсларидаги бетақоррлик, жозибанинг сирини шунда.

Г.ФАЙЗИЕВА,
А.АҲМЕДОВ

Гулчехра УМАРОВА

Халқ қўйлари, қўшиқларида унинг асрий орзумидлари, ўтмиши ва келажакка қарши, жасорату шижоати, турмуш тарзи ва феъл-атвори акс этилиб, десак муболага бўлмайди. Миллий мусиқанинг қадри ошиб, кенг қўлабда тарғиб этилаётган Истиклол даври бир қанча истеъдодларни майдонга олиб чиқди. Улар орасида Гулсара Фойибованинг номи энди-

якши эслашади. Шунда бу гуруҳ "Чапандози баёт"ни зўр маҳорат билан ижро этиб, Турғун Алимтовнинг олқини ва оқ фотиҳасини олган эди. "Тавоис", яъни "товуслар" навоси янги қўй-қўшиқлар билан бойиб бормоқда. Ижрочилари асосан консерваторияда таҳсил олган ва олаётган ёшлардан иборат бу гуруҳнинг бадий раҳбари Роза Ҳайдарова. Унинг тарқибидеги хонанда ва созандаларнинг деярли барчаси республика танловлари совриндорларидир.
"Ниҳол" мукофоти номзодлари орасида бир қанча истеъдодли яқхакон хонандалар, маҳоратли созандалар бор. Улар замонавий кўшиқчилик санъатимизни шўх, дилрабо наволар билан бой-

топиш устида изланмоқда. Номзодлар орасида баҳшичилик санъати сирларини эгаллаб келётган ёшларнинг ҳам борлиги қўнонарли ҳолдир. Зеро, халқ оғзани ижодининг тарбиявий аҳамияти тенгсиз. Айни пайтда дoston айтиши, баҳшичилик сир-асорини эгаллаш тугма истеъдодли, улкан саҳоятнинг талаб эгаси. Машҳур Нормато ана шу машаққатли ва шарафли санъат соҳасига жуда ёшлигидан ҳавас билан меҳр қўйганлардан. У Шовот туманидаги "Авазхон" оилавий дostonчилик ансамбли қатнашчиси. 1991 йили у Туркманистонда бўлиб ўтган халқро бахшилар танловиде иштирок этиб, "Энг ёш бахши" совринига сазовор бўлди. Машҳур вилоят-

нинг етакчи хонандаси сифатида фаолият кўрсатмоқда. Театр репертуаридаги бир неча спектаклларда бош ролларни ижро этиб, мухлислар тилига тушибди. Айниқса, "Лайли ва Мажнун", "Малика айёр", "Зебунисо" каби операларда яратган ўзига хос образлари шинавандалар қалбидан жой олди. Саида опера кўшиқчилиги йўлидаги изланишлари бoис 1999 йили "Ўзбекистон" бирлашмасининг "Йилнинг энг яхши опера хонандаси" совринига сазовор бўлди. Шимолий Кореяда ўтказилган "Апрел соҳрини" фестивалида ҳам совриндорлар сифатини даволади.
Умидли ёшларимиздан яна бири Равшан Собиров. У ўзбек эстрада санъати ра-

нишларига айланган. Озода "Ўзбекистон — Ватаним" кўшиқ байрамнинг совриндори. Унинг репертуарида она юрт мадҳ этилган кўшиқлар кўп. Шу йилнинг май ойида Озода "Жон Ўзбекистон, сени қўйлайман" номи билан янги концерт дастурини мухлисларига тақдим этди.
Бугун юртимизда кўплав эстрада уруҳлари ижод қилмоқда. Улар орасида 1996 йили фаолиятини бошлаган "Анор" гуруҳи ўзига хос ижро услуби билан ажралиб туради. Гуруҳ аъзоларини санъат мухлислари, айниқса ёшлар жуда яхши биладилар. Чунки "Анор" катта байрам дастурларида, республика миқёсда ўтказиладиган тadbирларда мунтазам қатнашиб келади. Гуруҳ ижросидаги "Мафтуни анган", "Анор", "Ўзбекистон" каби кўшиқларни эстрада мухлислари яхши билдилар. Бугун "Анор" йиғитлари ўзбек миллий эстрада-сиде ўз ўрнини топиш учун изланмоқдалар.

Диёримиз ўзининг рақс маликалари билан ҳам ном қозонган. Тамарахоним, Муркам Турғунбоева рақслари не-не халқларни лол қолдирмаган дейсиз. Истеъдодли раққоса Нарғиза Қаршибоева ана шу улуг устозларга муносиб шогирд бўлиш иштиқлида изланмоқда. Нарғиза ҳали ёш бўлишига қарамай, "Тановар" рақс театрининг олий тоифалиги раққосаси макомига эга бўлди. 2000 йили саҳнага қўйилган "Нодирабегим" рақс спектаклида асосий образ — шoirа Нодирабегим ролини маҳорат билан ижро этиб, эътирофга сазовор бўлди. "Эзгу-ният дарахти" рақс спектаклида эса "Наманганча" ва "Бухороча" рақсларни ижро этди. Нарғиза Голландия, Олмония, Корея, Япония каби давлатлардаги сафарлар вақтида "Доира", хоразмча "Гусванд", "Сумбула" рақслари билан чет эллик санъат мухлисларини ром этди. Шу йилнинг бошида Н.Қаршибоева миллий рақс ижрочилиги бўйича ўтган ёш раққосалар республика танловиде Гран-при соҳибаси бўлди.

Санъат мухлислари халқимиз қалбига йўл топиб, ҳаммарали ижод қилиб келётган кўплав оилавий санъаткорларни яхши биладилар. Улар орасида Отажоновлар сулоласи ўзига хос ижро услуби билан ажралиб туради. Сулола бошлиғи Ортиқ Отажоновни етти ёшдан етмиш ёшгача севиб тинглайди, десак муболага бўлмас. Унинг ўғли Улугбек Отажонов ҳам ота изидан бориб, қисқа фурсатда мухлислар ортирдир. Бу ҳушовоз, айни вақтда камтарин хонанда эстрадала

ИСТИКЛОЛ НИҲОЛЛАРИ

Газетамизнинг ўтган сониде Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан ёш истеъдодлар учун таъсис этилган "Ниҳол" мукофотиға 2001 йили тавсия этилган номзодлар рўйхатини эълон қилиб, уларнинг айримлари ҳақида қисқача маълумот берган эдик. Куйида номзоди ушбу мукофотга кўрсатилган ёш санъаткорлар ҳамда ижодий гуруҳлар билан танишасиз.

ларда ва мамлакатимиз пойтахтидаги бир қанча оммавий байрам тadbирларида фаол иштирок этиб келётди.

Нодира Курбанова рақбарлигида фаолият кўрсатётган "Томоша" болалар театр-студияси санъатимиз бўстонини ёш истеъдодлар билан тўлдирмоқда катта ҳисса қўшмоқда. Ўз фаолиятини дастлаб ана шу театр-студияда бошлаган Ирода Йўлдошева Мустақиллик ва Наврўз байрамларида, "Президент арчаси" томошаларида фаол иштирок этмоқда. Истеъдодли хонанда "Азия даусы", "Ёш талантлар" (Қирғизистон) фестивалларида ҳам "Ниҳол" мукофотиға қўйилгани ёш санъаткорга билдирилган катта ишончдан далолатдир.

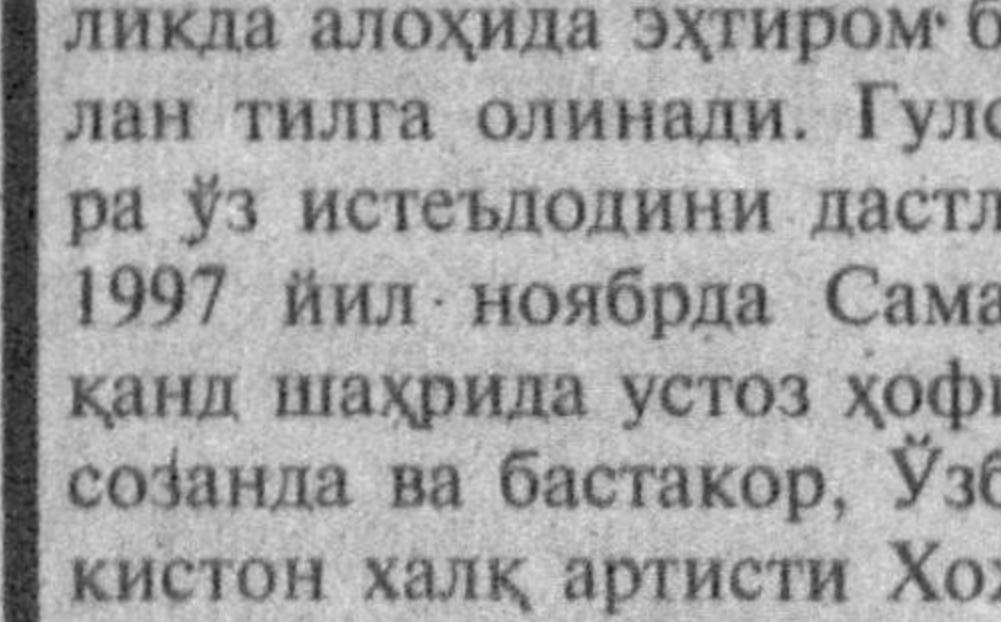
Манзура Йўлдошеванинг хонандалик истеъдоди томошабинлар кўз ўнгида камол топиб борди, десак муболага бўлмайди. Қўшиқ ихлос-мадллари уни Мустақиллик байрамлари, Наврўз тантаналари ва бошқа тadbирлардаги чиқишларида кўп бор тинглаб, кузатишган. Унинг замонавий мусиқа оҳанглирига уйғун овози шинавандаларни ҳам лоқайд қолдирмайди. "Сало" ва "Офарин" тadbирларининг совриндори Манзура Йўлдошева эстрада йўлида ўз ижро услубини

Ирода Йўлдошева

нақига улуш қўшиш йўлида изланишлар олиб бормоқда. Равшан ижросидаги "Хайр, мактабим", "Аскар" каби кўшиқлар аллақачон ёшлар орасида оммалашиб кетган. "Тарона-2000" маросими эса Р.Собиров ҳаётидаги унутилмас воқеалардан бири бўлди. У ана шу тadbирнинг голиби деб тан олинди.

Озода Нурсалованинг номи мухлисларимиз жуда яхши биладилар. Миллий эстрадаимизнинг умидли хонандаларидан ҳисобланган Озода республикаимиздагина эмас, ундан ташқарида ҳам мухлислар ортирдир улгурди. Ўзига хос овоз ва ижро услубига эга бўлган хонанданинг "Мустақил Ўзбекистон", "Онажон", "Кетма", "Бегим", "Жоним" каби кўшиқлари ёшларнинг севимли хо-

Гулсара Фойибова

лиқда алоҳида эҳтиром билан тилга олинади. Гулсара ўз истеъдодини дастлаб 1997 йил ноябрда Самарқанд шаҳрида узоз хофиз, созанда ва бастакор, Ўзбекистон халқ артисти Хожя Абдулазиз Абдурашулов номидаги хонандалар танловида намоён этди. Аслида бу каби танловлардан қўтирган мақсад ҳам миллий кўшиқчилик санъатимизни ривожлантириш, унинг мактаблари-ю нобб намуналарини тарғиб қилиш, энг муҳими, ёш хонандаларни қанқў этишдир. Уша танловда барча вилоятлардан иштирок этган қирқдан ортиқ талантли ижрочилар орасида голиб чиқиб Гулсара Фойибовага насиб этди. Нуфузли ҳаёт-ат аъзолари ҳеч иккиланмай биринчи даражали совринни М.Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваториясининг талабаси, танкиди хофиз Фаттоҳхон Мамадалиевнинг шогирди Гулсара Фойибовага топширди. Ёш хонанда ижро этган барча кўшиқларида қайси сўз, қайси мисрага урғу беришини, қаерда авж пардалар лозимлиги-ю, қаерда қуйи пардада қуйлаш кераклигини маҳорат билан уйдалади. Гулсаранинг кейинги йиллардаги ижодий изланишлари уға билдирилган ишончнинг ҳар жиҳатдан асосли эканлигини исботлаб келётди.

Мумтоз халқ ашулаларини моҳирона ижро этиб келётган гуруҳлар орасида кейинги пайтларда "Тавоис" гуруҳи ҳам назарга санъат қолди. Чинакам санъат ихлосмандлари "Тавоис"нинг Тошкент давлат консерваторияси кичик залида берган илк тақдимот концертини

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ
ПОШИР: «ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЈДОРЛИК КОМПАНИЈАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati
Манзилимиз: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 133-52-91, котиббит — 133-49-93; 136-56-56
Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 136-58-49 Иجتимоий ҳаёт бўлими: 133-49-93
Санъат бўлими: 136-56-48 Наёр ва назм бўлими: 136-56-50

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ
Редакцияға келган қўлезмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахрирнат нуқтаи назаридан фарқлашиши мумкин.
Навбатчи муҳаррир — Гулчехра УМАРОВА
Саҳифаловчи — Илком ЖУМАНОВ
«Шарқ» нашриёт-матбаа акцијдорлик компанияси босмаханоси.
Манзили: Тошкент шаҳри, «Буюқ Турон» кўчаси, 41-уй
Босниға топшириш вақти — 20.00. Босниға топширили — 20.00.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН
Тиражи — 6512.